

branka utješanović

SENKE

Zadimio se dimnjak nad krovovima koji su se iskrali iza razapetog sunca i plavih suknji, na koju koji se ljujao ispod dana, iz sveta i davno navedenih dolazaka. Iskrnsula je šaćica poredanog kamena u nizu, poneko drvo kao suvi osuđenik, onda tri barke koje spavaaju, tri vesla koja čekaju, i jedan tudi dolazak. Jedan umorni petao žutih nogu, zakukrnikao je otegnuto, zagrcnuo se u momentu, oslušnuo za trenutak i učuo. Nekoliko žena je ispod plavih marama promrmljalo, učutkalo se i kradomice pogledalo. Dečak je pronoš korpu sa suvim lišćem, ruke su mu se zakačile za ivice i ukločile. Gore u zaspalom krovu dan je pokusavao da zevne.

Kao u srednjem veku kada zvana pozivaju verinike...

Sa desne strane kreveta u belom, puno bosilja. Bogorodica sa crvenim srcem, stolica koja podseća na buru, namazana vrata uljem i oribani prag.

Konstanca se malo nasmešila na pragu i objasnila da je lavor tu, peškir tam, sunce i kupanje negde napoju, neznačni zatrešla pundjom i povukla suknju. Miris borovine se odmah podvukao pod nozdrve. Iza prozora procvetali lilijski, nagomilani kamen za jednu njivicu koja napeto rada-kupina požutela. Odatle započaćena plavičasta tišina. Prvi san je dočekala molitva na kamenjaru, čutalo se kao pod zakletvom, mirisalo je na stakno veče božjih podanika.

Jutro je donelo nasmejanici dan, dalek za sva zanovetanja civilizacije. Konstanca se vrtela oko koza i zpitkivala. Pritinilo se samo za trenutak da je to kraj svih svetova...

Iza toga jedan san, rasejan i pust. Iza toga mnogo kamenja...

Koža je počela polako da se rasqveta i kiti topolinom koje nemaju ni u jednom ugлу raskrišta. Kosa se upilita u talase nesnosnog mirisa, da bi je sve podsetilo na pakleni želju ljubljenja, i dugo ostajala tako kada neće biti dana. Ruke su se zapele kao u kućini, zakikotale se jutru i ostale smirene.

Božanstvena komedija jednog kamena i tela — otocinjala je.

Tu u blizini, u steni, kradomice su se rasqvetavali cvetovi, kao da su na polju, u vetrui, u želji. Korak se krio, belini, umirao negde skriven i disao kao riba. Tri nepomična dana darivala su osromasenog roba, tri beličasta jutra klanjala su se kamenjaru, jer tako neznačnog nije teško dati.

Slobodni bogovi su se pogledali, krivili nepomične vratove i sažaljevali. Dopushtali su samo malo mesta i

vremena koje je trebalo prihvati, skupiti pod rukave i zaboraviti dalji dan, drugi obri svakidašnjih ponavljanja. Trebalо se upiti i isisavati gomu Zubima, rasećenim usnama i predanim telom, trebalo je biti manji i upečatljiviji. Sve tako u krug iza sebe, iznad krovova, ispod pamćenja.

Kao da nema pomirenja. Kobna životinja samu se potkrada svakog smiraja.

Ko je to što propoveda da je žuto ostalo žuto, da je koža navikla da bude omot?

Ko se to ponovo uvlači u dan, želi noć i šeta razumom? Kako to da divija sunca nezaboravljaju pršljene...

Onda kao posledica ponoć i obična krada.

Iza ugla se pojavit će ONA, potamnela i ravna. Trebalо se poigrati mačke i miša, napraviti vašar snova, prikučati oreol iznad podsmevanja, zaigrati se ludo i sačekati početak. (Tako rade sve životinje, kada počinje meseč da se kezi na sanjala i njihove filozofije). Tako izgleda beda, najlepša medu bedama, takva je ona, nepomirljiva i ogolela, još malo pa izgledana).

Pojavile su se iza spica stene, zastale premeražene i počele da razmisljavaju. Stajalo se na razmak vremena. Jedno raskomadano, zalutalo, tipični primerak civilizovanog tempa; drugo, kao namazani Budu u svom mirisnom korenju koje samo gleda da se ukopra. Dok su se zaustavljene senke kolebale medu prozračnim svetlima, koko svitaca je započinjalo igru. Želja se vršala na sam početak, na sve ljude i njihova urođena pravila. Sećanje je počelo da potkopava običan jaz. Trenutak se dario u prezivljenoj večnosti. Seljaci su ponovo prodavali išeće delinjstva. Ponovo tri hiljadu sećanja, neumornih i surovih kao pristojski ostatci.

Kao da je umirao dan, kao da se zanjihala mesečina...

Neumorna ptica Želja zaletala se kao pijani beskušni. Okrenula se prema špicu stene, pogledala i počela da zaboravlja. Neumorna ptica svih mladosti sa perjem svih odricanja.

Sutradan se gledalo na užareni drum kuda nestaju koze prema klanicama. Konstanca se dogovarala sa ocem i priježkivala putovanje u grad. Pogled joj se zakleo da će ostati smiren za jedan dan u vremi izloga i cena.

Kao šarena laža koja se poklanja deci za sećanje.

Krovovi su se umiljavali nesnosnim crepovima. Zatvoreni kapci na prozorima skrivali su bogorodice sa izbledelim srcima. Svakla ulica stidljivo provučena

medu koracima. Svakom čoveku, razasutom kao zrno, najlepše je bilo čutanje, najtužnije moljenje. Jedna klupa za sedjenje postala je večnost očekivanja, nadanja i prekljinjava. Kao da se svaki dan krio i davao samo jedan zahtaval trenutak. Kao da se krije andeo uzbuđenja donosiči čutanje. Neko iko žena se pogledalo. Njihov plava boja se skrivala u isušenim mišićima. Muškarci su ih posmatrali nasmejani, brku i luli, napunjene kapljicom božje krvi.

Onda korak po korak, zakačeni osmeh, put koji vodi prema civilizaciji, poneki grlići neznanko koji remeti mir.

Druga polovina dana se učutkala. Skamenila se u svojoj lenosti i ispružala se. Konstanca se jedina uzurbanio vrtela. Trebalо je dočekati veče kao kineski lovor i potražiti slučajni susret. Sve je izgledalo drugačije, čutičljive. Zamorenata beskončanošću sveta koji više ne oseća samog sebe, užasnuta tremucima koji su postali običan redosled ponavljanja, zgrđena u borbi svih intelektata...

Dolazak — da li se to ptica sa prosutim perjem spuštala da zaplače, ko li se tako uzurbanio igra vremenom, da li je to očekivani dan, jedno novo jutro, jedna neočekivana laž?

Iza stene ponovo ramena, na rastojanju vremena. Pogled se lepio i razmišljao. Ništa nije bilo važno, bio je Buda sa namazanim ledima, bio je neko bez obaveza, čutičljiv i pomarljiv, nasrtljiv i ružan, lud kao nadgrobnii spomenik...

Senke su se nalazile na rastojanju vekova, na ulici upoznavanja.

Trebalо je tako malo vremena da se otplivo čitav život — jedan jedini mikron popustanja. Trebalо se vrati medu tri bezbojna dana, tri bezube noći, i poludeti otrovan glasovima — osakačen za svaki trenutak jednog grada u kome je svaki prolažnik ruzan. Trebalо je otpotovati najbržom izmišljotonom, zaučakati na prva vrata srće i poljubiti prve stope novog podnevnja.

Jedna senka se pomakla, trebalо joj je još malo napora. Neka izmišljena ptica kukala je u daljinji. Jedan brod se zahukao i zaustavio na sredini vode. Tada je sve postalo pomalo bezvredno. Znala se: početak će biti glup i ukalupljen, sredina će se sama se smejati, kraj će jednostavno čutati. To je sve.

Jedno najlepše proleće izgledalo je kao večnost. Ljudi su bili neizmerno lepi, svaka mesečina je ljubilja stopa zaborava koji nije mogao da se shvati, da se ponovi. Jedno jedino proleće, jedan izgubljeni cvet, jedna prezira šaka svim ljudima, jedan pobeden bog. Ona druga senka je to predočaćala. Učutala se pokorana i zagledana. Onda sat koji otkucava sekundu, na kraju jutro.

Miris bosilja se uvlačio pod nozdrve, postajao nesnosan i lenj. Zid se sklapao nad očima i gušio. Počinjala je osveta.

Ponovo je počelo veće da se pomavlja i nagada. Meštani su se zagledali i posmatrali. Nije više imalo šta da se očekuje. Bekstvo je postalo neizbežni satun.

Jedna ranjena ptica u letu spustila se na krilo beskonačnosti.

Konstanca se zamisila, njen osušeni otac je mrmlijao u brudu. Kej se ljujao na danu, na suncu, na ljudima i njihovim pogledima. Jedna osvetljena senka stajala je na svom mestu.

Divna rasprostrta zemlja, divni bože od kamena,

da li si izmislio odlaž do bi sakrio laž?

oto tolai

šesta priča

Moj je otac bio najveštiji čovek na svetu. Da to nisam ja izmislio, potvrđuju između ostalog i činjenica da je na svetskom prvenstvu vatrogasaca u Torinu postao, sa čitavom dužinom prednosti, apsolutni prvak u penjaču uz leske.

Sećam se, kad je krenuo u Torino naredio je mojoj majci da mu pristiže na tur od pantalone parče tvrde kože.

Kad je trkom dospeo na vrh lestvi, hitro je seo na jedan kрак i skliznuo dolje brzo kao munja.

Dok je njegov najopasniji protivnik, jedan mali Japanac, dospeo na zemlju, moj otac je već ponovo bio gore.

Dok je mali Japanac dospeo gore, moj je otac već bio primio zlatnu medalju.

Kažem vam, bio je to mahnit čovek.

Davolski domišljat.

On me uputio i u veštinsku vezivanja čvorova.

Pitao je kao riba.

Umeo je da uvlači rukom ribu pod vodom.

Kad je skakao salto, pola mu je selja kličalo.

Si svojim žonglerskim veštinsama mogao je da nastupa i u cirkusu.

I pozivali su ga, ne dinom.

Fantastično je rezbario, svirao violinu, crtao.

Cirkuzani su mu zavideli i na njegovim psima.

Znao je da podražava sve ptice glasove.

Penja se na svako drvo u selu.

Bilo nas je desetoro braće i sestara. Ja sam bio najstariji.

Imao sam petnaest godina.

Tog jutra još ne sabajle počeo je da zvižduće, da se prevrće preko glave.

Posle rukave odsekao je tri kanapa iz klupka.

Svih desetoro smo posmatrali zažagnenih očiju.

Otrčao je na tavam.

Huktao je kao sova, ciktao kao slepi miš.

Dve svoje sestrice uzehe na ruke. Jedna mi se čak i popiškila.

Kada dospesmo gore, ugledasmo čudan prizor.

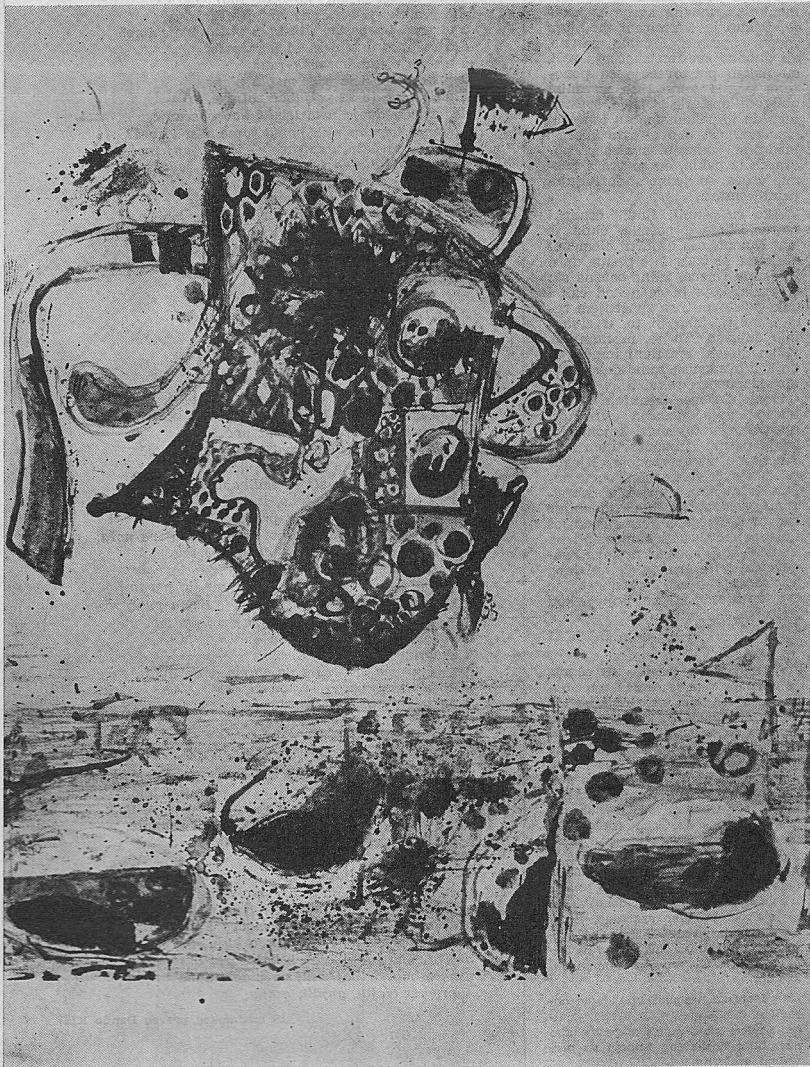
Nas otac je jednim kanapom vezao sebi noge.

Drugim ruke.

Treći je kanap vezao u omču, stavio ga sebi oko vrata i obesio se o gredu.

Jezik mu je bio isplažen. Kao da je pravio neku grimasu.

(S madarskog preveo Danilo KIS)

SVEDOK RATA (tuš u boji)